

KIT DE TRAINING PENTRU JURNALIȘTI

RELATAREA JURNALISTICĂ
DESPRE PERSOANELE ȘI
GRUPURILE VULNERABILE

Sumar

Introducere	3
Obiectivele trainingului	4
Principiile trainingului	5
Agenda trainingului	7
Conținutul trainingului	9
Anexa I Chestionar de evaluare inițială	29
Anexa II Egalitate vs. Egalitate de șanse	31
Anexa III Compendiu privind normele naționale și internaționale cu privire la protecția grupurilor vulnerabile	32
Anexa IV Chestionar de evaluare post-eveniment	65
Anexa V Resurse pentru jurnaliști: combaterea stigmei asociată apartenenței la un grup vulnerabil	67

Autori: Alina Radu, directoare Ziarul de Gardă,
Ioana Avadani, expertă media (România),
Alexandru Zubco, expert în domeniul drepturilor omului

Paginare computerizată: Angela Ivanesi

Kitul a fost realizat de Asociația Presei Independente în cadrul proiectului „Cetățeni Activi, Comunități Prospere, Faza II”, finanțat din resursele acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Suedia, componenta „Jurnaliștii pentru diversitate și incluziune: responsabilitate și angajament”. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al donatorilor.

Introducere

Acest kit de instruire este destinat trainerilor în jurnalism care sunt implicați în desfășurarea cursurilor ce țin de abordarea drepturilor omului în mass-media.

Tematica kitului a fost selectată în urma realizării unui șir de consultări și analize a situației din mass-media, inclusiv focus-grupuri, chestionare și discuții individuale cu zeci de jurnaliști din Republica Moldova, inclusiv cu reporteri și reportere din regiuni și din redacțiile din capitală, angajați ai instituțiilor media de limbă română și rusă, experiența profesională a jurnaliștilor consultați fiind diversă, de la studenți până la profesioniști cu zeci de ani de experiență, inclusiv cu manageri de media. Totodată, kitul a fost elaborat și după consultarea mai multor de reprezentanți ai grupurilor vulnerabile, experți și exponenți ai ONG-urilor din domeniu.

Kitul abordează în complex problema grupurilor vulnerabile și soluții pentru exponenții mass-media, oferind exerciții de analiză a situației prin prisma prevederilor legale naționale și internaționale, a cunoașterii rădăcinii problemelor care cauzează discriminarea și marginalizarea unor categorii, dar și soluții de abordare jurnalistică a acestor aspecte, în mod etic și profesionist, reieșind din recomandările și bunele practici ale instituțiilor media naționale și internaționale.

Kitul cuprinde 4 sesiuni care abordează aspecte ce țin de diversitate și drepturile grupurilor vulnerabile, dar nu impune limitări privind durata instruirilor mai multor subiectele abordate, ci oferă spațiu pentru ajustare atât a duratei sesiunilor, cât și a altor necesități de instruire relevante acestei teme.

Obiectivele trainingului

1. Familiarizarea/consolidarea cunoștințelor participanților cu noțiunile de drepturile omului, diversitate, incluziune, minoritate, grup vulnerabil, discriminare.
2. Familiarizarea/consolidarea cunoștințelor participanților referitoare la cadrul legal și de autoreglementare în domeniul diversității, discriminării și incluziune, la nivel național și internațional.
3. Stimularea utilizării unei „lente de drepturile omului” în abordarea subiectelor media care presupun persoane aparținând unor grupuri vulnerabile.
4. Dezvoltarea unor mecanisme de evaluare etică a materialelor de media care presupun persoane aparținând unor grupuri vulnerabile.
5. Dezvoltarea unor abilități editoriale în elaborarea materialelor care presupun persoane aparținând unor grupuri vulnerabile (identificarea unghiurilor celor mai potrivite, abordarea surselor, protejarea surselor, utilizarea corectă a termenilor, evitarea stigmei și a senzaționalismului etc.).
6. Dezvoltarea unor abilități manageriale și editoriale în gestionarea relației cu publicul în cazul materialelor care presupun persoane aparținând unor grupuri vulnerabile.

Principiile trainingului

Sesiunile de training dedicate jurnaliștilor și altor profesioniști de media (fotoreporteri, video jurnaliști, graficieni etc.) organizate de API pe tema diversității, nediscriminării și incluziunii se bazează pe următoarele principii:

- 1. Drepturile omului și Interesul Public.** Toate sesiunile de training vor porni de la ideea că misiunea primordială a mass-media este de a respecta și a reflecta interesul public, definit ca acele acte sau fenomene care afectează bunul mers al societății. Trainingurile API sunt apolitice și nu servesc intereselor de grup partinice sau de afaceri. Temeiurile trainingurilor API sunt legislația Republicii Moldova și documentele internaționale în domeniul drepturilor omului la care aceasta este parte.
- 2. Concretețe. Localizare. Actualitate.** Trainingurile API aplică cadrul teoretic sau legislativ la situațiile de fapt, concrete, la exemple actuale din viața grupurilor vulnerabile, dar și a reporterilor. Ele vor oferi soluții jurnalistice ce răspund nevoilor și dificultăților curente ale acestor grupuri și ale profesioniștilor de media. Trainingurile promovează jurnalismul bazat pe dovezi (evidence based) și valorifică studiile existente și cunoștințele experților din domeniu.
- 3. Cooperare. Valorizarea experienței anterioare a participanților.** În trainingurile API se promovează o abordare cooperantă, în care participanții sunt nu doar receptori ai informațiilor, ci parteneri în procesul de învățare. Cunoștințele participanților constituie o resursă valoroasă și contribuie nemijlocit la creșterea calității și eficienței formărilor. Încurajăm formatele participative, cu activități practice, bazate pe lucru în comun peer-to-peer feedback.

4. **Educarea gândirii critice.** Scopul trainingurilor este de a crea, la nivel personal și organizațional (redacțional) practici și structuri de evaluare și decizie editorială care să permită judecarea individualizată a fiecărei situații și obținerea unor rezultate care reflectă consecvent agenda drepturilor omului, a unei calități repetabile și replicabile a materialelor jurnalistice. Deși ele oferă exemple de bune practici, ele nu își propun să ofere „soluții de-a gata”.

5. **Autonomie.** Trainingurile constituie oportunități de învățare, deschise, flexibile, care permit fiecărui participant să se dezvolte în ritmul și spre direcția pe care o dorește. Ele oferă un cadru de dezbatere, o amorsă de învățare și pun la dispoziția participanților resurse pe care aceștia să le poată explora detaliat, în ritmul și după interesul fiecăruia, și după finalul sesiunii. API consideră dezvoltarea profesională este o răspundere a fiecărui jurnalist în parte, la îndeplinirea căreia trebuie să contribuie printr-un efort asumat și continuu.

Modul de instruire: Instruirile privind drepturile omului pentru reporteri urmează să abordeze necesități specifice privind aspecte ale drepturilor omului, prin intermediul unei varietăți de forme de învățare, care ar rezulta nu doar în acumularea unor noi **cunoștințe** în domeniu, dar și dezvoltarea unor **abilități** profesionale necesare și ajustarea unor **atitudini** care confirmă cunoștințele temeinice ale reporterului în domeniu.

Metode de instruire: Trainerul va folosi pe larg activități interactive sau non-formale (experiențiale), care încurajează discuția, dezbaterea, analiza, evaluarea cunoștințelor, incluzând oricare din următoarele metode: Prezentare vizuală; Brainstorming; Dezbatere; Exercițiu în teren; Studiu de caz; Concurs de soluții; Vizită de studiu; Intervievare experți; Joc de roluri; Discuție de grup; Quiz; Simulare de situații; Exercițiu jurnalistice.

Agenda trainingului

Activitatea	Conținut
Sesiunea 1	Libertatea de exprimare și responsabilitatea jurnalistului față de diversitate
Deschiderea trainingului 30 min	Cuvânt de bun-venit din partea organizatorilor. Explicarea obiectivelor. Cunoașterea grupului. Aplicarea chestionarului inițial.
Libertatea de exprimare și non-discriminarea 60 min	Introducerea unor concepte fundamentale: drepturile omului, grup vulnerabil, discriminare, incluziune. Prezentarea Cadrului legal național și internațional în materia drepturilor omului și egalității.
Sesiunea 2	Grupurile vulnerabile și mass-media în R. Moldova
Grupurile vizate de discurs de ură și criteriile protejate împotriva discriminării. 90 min	Identificarea grupurilor vulnerabile. Probleme actuale în cadrul grupurilor vulnerabile. Analiza unor cazuri de discurs al urii și stigmatizare.
Sesiune de comunicare cu expertul pe problemele grupurilor minoritare Exercițiu practic. 120 min	Interacțiune cu reprezentanții grupurilor vulnerabile.

Agenda trainingului

Activitatea	Conținut
Sesiunea 3	Privind prin lentila „drepturilor omului”: cum să vezi dincolo de excepționalul unui caz
Cum se construiește un material pe tema diversității 60 min	Prezentarea unor exemple de bune practici și resurse utile pentru jurnaliști. Analiza unor materiale care prezintă diverse platforme: video, audio, multimedia dar și diferite genuri: știri la minut, longread, istorie umană, reportaj, investigație jurnalistică, material analitic.
Exerciții practice 60 min	Realizarea sinopsisului unui material pe o temă la alegere (subiect, unghi de abordare, surse, tehnici de elaborare, aspecte etice, riscuri). Analiza materialului. Discuții și recomandări.
Sesiunea 4	Rolul jurnalistului în promovarea unor materiale echilibrate pe tema diversității
Nevoia de empatie și tact 45 min	Exemplu de bună practică și resurse pentru jurnaliști.
Exerciții practice 25 min	Evitarea victimizării, a stigmatizării și stereotipizării.
Evaluarea cursului 20 min	Chestionar de evaluare finală.

Conținutul trainingului

Activitatea	Conținut	Resurse formator
Sesiunea 1	Libertatea de exprimare și responsabilitatea jurnalistului față de diversitate	
Deschiderea trainingului 30 min	<p>Cuvânt de salut din partea organizatorilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> Prezentarea trainerului/ei și a participanților/participanțelor (participanții/participanțele se prezintă: nume, redacția, experiența profesională, experiență în reflectarea tematicii despre grupuri vulnerabile). Prezentarea generală a scopului, obiectivelor și structurii instruirii. Distribuirea și completarea chestionarului de evaluare a cunoștințelor participanților/participanțelor la începutul trainingului. 	<p>Anexa 1: Chestionar inițial de evaluare a cunoștințelor și așteptărilor</p> <p>Proiector</p> <p>Laptop</p> <p>Conexiune la Internet</p> <p>Foi de flipchart</p> <p>Markere</p>
Libertatea de exprimare și non-discriminarea 60 min	<p>Concepte fundamentale: egalitate în drepturi, grup vulnerabil, discriminare, incluziune – 20 min</p> <p>Formatorul/Formatoarea subliniază universalitatea principiului egalității în drepturi.</p> <p>Principiul egalității în drepturi a fost statuat prin Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948): „<i>Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unii față de altele în spiritul fraternității.</i>” <i>DUDO stabilește și lista criteriilor de nediscriminare: fără nici un fel de deosebire ca,</i></p>	<p>Anexa 2: Echitate vs Egalitate de șanse (ilustrație)</p> <p>Proiector</p> <p>Laptop</p> <p>Conexiune la Internet</p> <p>Foi de flipchart</p> <p>Markere</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p><i>de pildă, deosebirea de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, de origine națională sau socială, avere, naștere sau orice alte împrejurări. În afară de aceasta, nu se va face nici o deosebire după statutul politic, juridic sau internațional al țării sau al teritoriului de care ține o persoană, fie că această țară sau teritoriu sunt independente, sub tutelă, neautonome sau supuse vreunei alte limitări a suveranității.</i></p> <p>Se prezintă reflectarea acestui principiu în Constituția R. Moldova.</p> <p><i>Art. 16 Egalitatea: (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.</i></p> <p>Se introduc următoarele concepte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egalitatea – se referă, în acest context, la capacitatea tuturor cetățenilor de a-și exercita drepturile în egală măsură. Nu este vorba de egalitate de statut, de avere etc.; • Egalitate de șanse – lipsă de bariere în participarea pe bază de egalitate la activități din sfera politică, economică, socială, culturală, din alte sfere ale vieții; (pentru exemplificare se poate utiliza imaginea din Anexa 2) • Discriminare – tratament diferit în exercitarea drepturilor acordat unor persoane aflate în situații identice sau similare; • Grup vulnerabil – persoane sau familii care sunt în risc de a-și pierde capacitatea de exercitare liberă a drepturilor din cauza unor conjuncturi obiective – gen, etnice, de orientare sexuală, boală, dizabilitate, sărăcie, dependență de droguri sau de alcool ori a altor situații care conduc la vulnerabilitate economică și socială; 	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<ul style="list-style-type: none"> Incluziune – stare a societății în care toate persoanele se bucură de aceleași drepturi și de capacitatea reală de a și le exercita. <p>Concluzie:</p> <p>În materie de egalitate, ne referim mereu la drepturi și la capacitatea persoanelor și grupurilor de a le exercita în mod liber și plener.</p> <p>Egalitatea și diversitatea sunt chestiuni de drepturi fundamentale și trebuie tratate ca atare. În orice subiect pe această temă, una din părți este, mereu, statul.</p>	
	<p>Cadrul drepturilor omului și cadrul legal național – 20 min</p> <p>Există o întreagă arhitectură juridică menită să protejeze persoanele aparținând minorităților de orice fel. La nivel global sunt pactele și tratatele gestionate de Națiunile Unite.</p> <p>La nivel continental sunt reluate și formulate principiile exprimate la nivelul ONU. Pentru Europa este relevantă Convenția Europeană a Drepturilor Omului.</p> <p>La nivel național, principiile privind drepturile și egalitatea în drepturi se regăsesc în Constituție. Constituția nu este <i>direct aplicabilă</i> – principiile enunțate trebuie dezvoltate și transformate în prevederi aplicabile practice prin intermediul legilor.</p> <p>Prin aderarea la tratatele și pactele internaționale, Republica Moldova s-a angajat să respecte standardele cerute de respectivele documente. Acestea sunt mai „puternice” decât legislația națională.</p>	<p>Anexa 3: COMPENDIU privind normele naționale și internaționale cu privire la protecția grupurilor vulnerabile (câte un exemplar pentru fiecare participant + unul pentru formator).</p> <p>Aplicație Padlet deschisă sau foi de hârtie pentru eseu de 5 min.</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p><i>Art. 4: Drepturile și libertățile omului (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.</i></p> <p>Există și prevederi neobligatorii prin lege, care exced uneori, prin rigoarea lor, cadrul legal dar care sunt acceptate și respectate de grupuri de profesioniști – codurile de etică/conduită.</p> <p>Formatorul/Formatoarea prezintă în mare principalele documente care reglementează drepturile omului și ale unor grupuri considerate vulnerabile, la nivel internațional și național (conform Compendiului, din Anexa 2):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Femei • Copii • Persoane cu dizabilități • Persoane aparținând minorităților etnice • LGBTQ • Persoane deținute • Persoane cu HIV • Consumatori de droguri • Pacienții • Migranți • Refugiați 	<p>Proiector</p> <p>Laptop</p> <p>Conexiune la Internet</p> <p>Foi de flipchart</p> <p>Markere</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>Conversație moderată – 5 min</p> <p>La finalul acestei prezentări, trainerul înmânează participanților câte o copie printată din Compendiu și facilitează o conversație între aceștia.</p> <p>Întrebări pentru participanți:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Câte din aceste documente vă sunt cunoscute, în principiu? — Pe câte le cunoașteți în amănunt? — Cum aflați care sunt drepturile persoanelor despre care scrieți? — Cine ar trebui să îi învețe pe jurnaliști aceste lucruri? — Sunt aceste drepturi cunoscute de public? — Cine ar trebui să îi învețe pe cetățeni aceste drepturi? — Ce rol joacă? <p>Exercițiu – Eseul de 15 minute</p> <p>Participanții sunt invitați să scrie un eseu de 2-3 paragrafe prin care să descrie relația dintre majoritate și minoritate într-o societate democratică, din perspectiva drepturilor omului.</p> <p>Eseul poate fi scris folosind aplicația Padlet (participanții își folosesc propriile telefoane sau laptopuri) sau pe file de hârtie pregătite în prealabil de către organizatori.</p> <p>Formatorul/Formatoarea citește 1-2 eseuri sau fragmente din ele.</p> <p>Concluzii</p> <p>În încheierea sesiunii, Formatorul/Formatoarea reiterează ideile principale:</p> <p>Când vorbim de egalitate sau tratament egal/nediscriminatoriu, ne referim mereu la drepturi și posibilitatea de a le exercita.</p>	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<ul style="list-style-type: none"> • Egalitatea în drepturi este un principiu universal, sprijinit de o întreagă arhitectură juridică și etică, globală și națională. • În domeniul DO se aplică întotdeauna legislația internațională/ mai permisivă. • Grupul vulnerabil este cel care, într-o anumită conjunctură, nu și poate apăra singur drepturile. • Majoritatea are datoria de a asigura drepturile minorităților/ grupurilor vulnerabile. <p>Concluzie finală a sesiunii 1:</p> <p>Libertatea de exprimare este „mama tuturor drepturilor”, deoarece datorită ei se pot expune restricțiile sau încălcările celorlalte drepturi.</p> <p>Ca profesionist care are o relație privilegiată cu libertatea de exprimare, jurnalistul are datoria de a expune încălcarea drepturilor omului.</p>	
Sesiunea 2	Grupurile vulnerabile și mass-media în R. Moldova	
<p>Grupurile vizate de discurs de ură și criteriile protejate împotriva discriminării</p> <p>90 de minute</p>	<p>Identificare, Interacțiune cu reprezentanții grupurilor vulnerabile.</p> <p>Sesiunea conține 10 pași parcurși de întregul grup, care îi vor ajuta să: identifice grupurile vulnerabile supuse discursului de ură; grupurile vulnerabile ignorate de mass-media și de agenda publică; să identifice și să analizeze stereotipurile care duc la stigmatizarea grupurilor vulnerabile; să identifice cele mai bune soluții de a combate</p>	<p>Anexa 3: COMPENDIU privind normele naționale și internaționale cu privire la protecția grupurilor vulnerabile</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>stereotipurile și stigmatizarea – prevederile legale; să folosească și să aplice actele legale naționale și internaționale pentru explicarea unui caz de stigmatizare; de asemenea, participanții vor beneficia de experiența muncii în grup, a elaborării în grup a soluțiilor jurnalistice, a evaluării efortului de echipă.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. În deschiderea sesiunii, trainerul solicită participanților să facă împreună o listă cât mai complexă de grupuri vulnerabile cunoscute. Fiecare participant primește foițe colorate pe care înscrie numele grupului. 2. După ce și-a înscris fiecare grupurile, sunt invitați să le lipească pe un spațiu comun (tablă, foaie de flipchart), aranjând în rând vertical foițele, dar lipind orizontal, alăturat pe cele în care se repetă același grup. La final e posibil să apară o listă cu grupuri vulnerabile nominalizate de mulți și grupuri nominalizate de puțini. Unele ar putea să nu fie nominalizate deloc. 3. Trainerul încurajează o discuție: De ce unele grupuri sunt mai des nominalizate, mai cunoscute decât altele? De ce unele grupuri sunt uitate? 4. În continuare participanții sunt rugați să plaseze un semn grafic în preajma grupului care este supus cel mai frecvent discursului de ură (se poate 3 însemne grafice, bife, buline). 5. Trainerul analizează rezultatul și inițiază concluzii: de ce unele grupuri minoritare sunt supuse mai des discursului de ură? 6. În continuare participanții sunt împărțiți în grupuri (ideal ar fi atâtea grupuri - câte grupuri vulnerabile înscrise pe tablă au fost marcate ca supuse discursului de ură; dar se poate împărți în 2 sau 3 grupuri, reieșind din numărul de participanți). 	<p>Logistică:</p> <p>Flipchart, markere, foi colorate, stickere</p> <p>Sala trebuie să permită împărțirea echipei pe grupuri mai mici cu zone de discuții și lucru în grup.</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>Grupurile de participanți primesc denumirea unui grup vulnerabil (sau 2, 3) și sunt rugați în 10 minute să prezinte o listă de stereotipuri pe care le cunosc din societate despre aceste persoane. Stereotipurile sunt înscrise pe foi de flipchart și expuse în fața tuturor.</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. În continuare, grupurile sunt solicitate să ia Compendiul de norme naționale și internaționale și să analizeze fiecare stereotip, pregătind o argumentare: De ce stereotipul X, Y, Z este contrar legii B, C, D? De ce este ilegal să se facă uz de stereotipuri în mass-media și în spațiul public? 8. Prezentarea concluziilor despre ilegalitatea stereotipurilor se face public, în fața întregii echipe participante la training. 9. Urmează o evaluare a prezentărilor, fiecare grup evaluează/apreciază (cu o bulină grafică pe tablă sau verbal) activitatea altuia, răspunzând la întrebarea: Care a fost cel mai bine ruinat stereotip cu ajutorul legislației? 10. Trainerul încurajează concluzii constructive și apreciază munca grupurilor și activitatea întregii echipe. 	
<p>Sesiune de comunicare cu expertul pe problemele grupurilor minoritare</p> <p>Exercițiu practic.</p> <p>120 minute</p>	<p>Sesiunea oferă participanților oportunitatea de a comunica direct cu un expert în domeniul grupurilor vulnerabile, având posibilitatea de a pune în aplicare cunoștințele acumulate la sesiunile anterioare. De asemenea, sesiunea oferă posibilitatea: acumulării cunoștințelor care completează și confirmă prevederile legale analizate deja; completării listei de experți și contacte de organizații necesare pentru documentarea unor asemenea materiale; obținerii răspunsurilor la întrebările dificile despre grupurile stigmatizate; planificării și elaborării unor subiecte pentru agenda redacțională.</p>	<p>Logistică: proiector, flipchart, stickere, markere.</p> <p>Anexă: posibile materiale oferite de către expertul care participă la sesiune.</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<ol style="list-style-type: none"> 1. La sesiune este invitat un expert în probleme de drepturile omului, exponent al grupurilor minoritare, expuse urii. Expertul prezintă într-o scurtă sesiune situația atestată de el/organizația sa, dar și percepțiile privind modul de abordare al mass-media. 2. Urmează o sesiune de întrebări și răspunsuri. 3. Participanții sunt împărțiți pe echipe, în funcție de numărul participanților și tipurile de media pe care le reprezintă (on-line, video, print). În baza temelor prezentate/discutate cu expertul, se dă sarcina elaborării unei liste de 2-3 subiecte media: reportaje, investigații, istorii umane. Va fi prezentat titlul, lead-ul, sursele planificate pentru interviu - pe o foaie A4 sau foaie de flipchart. 4. După prezentarea subiectelor media, participanții sunt rugați să voteze subiectul de presă care le-a plăcut cel mai mult (dar nu al propriului grup). 5. Trainerul evaluează rezultatele votului, inițiază o dezbatere despre interesul public, abordarea creativă a subiectelor despre grupurile vulnerabile, apreciază munca întregii echipe. <p>Concluzie sesiunea 2:</p> <p>Grupurile vulnerabile sunt uneori ignorate de jurnaliști, de aceea redacțiile/jurnaliștii au nevoie de un plan de lucru incluziv.</p> <p>Discursul de ură este bazat în fond pe stereotipuri, acestea trebuie explicate și descurajate de către jurnaliști, nu multiplicare.</p> <p>Discursul de ură, stereotipurile despre grupurile minoritare sunt acțiuni ilegale, jurnaliștii care cunosc legislația și normele etice nu au dificultăți să acționeze profesionist în asemenea situații.</p>	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
Sesiunea 3	Privind prin lentila „drepturilor omului”: cum să vezi dincolo de excepționalul unui caz	
<p>Cum se construiește un material pe tema diversității</p> <p>60 minute</p>	<p>Exemple de bune practici și resurse utile pentru jurnaliști.</p> <p>În cadrul acestei sesiuni, participanții au posibilitatea să cunoască bunele practici de realizarea unor materiale privind grupurile vulnerabile, inclusiv: materiale informative privind diverse grupuri (copii, femei, migranți, persoane din diverse grupuri religioase, etnice, de vârstă, persoane discriminate pe criterii de gen și sex etc.). De asemenea, participanții vor afla cum se realizează istorii de impact, în ce constă impactul și succesul unei istorii. Totodată, cazurile analizate prezintă diverse platforme: video, audio, multimedia, dar și diferite genuri: știri la minut, longread, reportaj, investigație jurnalistică.</p> <p>Mai jos sunt descrise câteva capitole privind categoriile vulnerabile, dar nu toate cazurile trebuie prezentate, ci la alegerea trainerului, în funcție de grup, necesități, interese. De asemenea, lista materialelor de presă sugerate poate fi completată și actualizată de către trainer, în funcție de grup.</p> <p>1) Ce sentimente trebuie să genereze o istorie despre o persoană/ grup marginalizat? De ce oamenii vulnerabili nu au nevoie de milă, ci de condiții care i-ar face să se simtă egali, utili, implicați?</p> <p>a) Validarea competențelor și abilităților. Persoane cu dizabilități:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=o7iF5GPqWPw https://www.youtube.com/watch?v=TmRrsLtQoRo&list=PL4CrekunoubDd0Ghnc-Qg7IoVNUim8AwGe&index=80 https://cusens.md/ro/reportaje/locuind-in-tara-obstacol/ https://oamenisikilometri.md/imunizati-contradizabilitatii/</p>	<p>Logistică:</p> <p>Ecraan, laptop, proiector.</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>b) Validarea unui grup supus cel mai mult mesajelor de ură, prin explicarea istoriei, necesităților, particularităților de grup social: https://www.youtube.com/watch?v=XchAITUQ2s0&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=56 https://cusens.md/ro/reportaje/marsul-pride-2020-escortat-de-zeci-de-mascati/</p> <p>c) Refugiații: afirmarea problemelor, dar și a eforturilor lor de integrare în noua lor societate (căutarea unui loc de muncă, studierea limbii, implicarea în activități comunitare): https://www.youtube.com/watch?v=cbjvf3TX4mE&list=PL4CrekunoubA8Yce5eg-v4EprjOaagAE4v&index=4 https://www.youtube.com/watch?v=RIqFC6gsC04&list=PL4CrekunoubA8Yce5eg-v4EprjOaagAE4v&index=19 https://www.youtube.com/watch?v=cRFYIVsxP8M&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe</p> <p>d) Validarea grupurilor considerate slabe, incompetente: istoria pozitivă a femeilor care s-au implicat pe frontul ucrainean: https://hromadske.ua/ru/posts/vojna-ne-prigovor-kak-zhenshiny-otvlechayut-na-ee-vyzovy</p> <p>e) Grupurile dublu/triplu/cvadruplu stigmatizate. Cum le abordăm constructiv: Femei rome, cu dizabilități, fără acte, refugiate. Umanizarea victimelor, originea problemelor și posibile soluții. https://www.youtube.com/watch?v=Txw6mcKz64Q</p> <p>f) Vulnerabilitatea economică, cauze și riscuri explicate: https://www.youtube.com/watch?v=pUc4RT5LErE&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=99 https://cusens.md/ro/reportaje/singura-masa-calda-pe-zi/ https://www.youtube.com/watch?v=-12MAoEa1W4&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=106</p>	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>g) Grupuri religioase, abuzuri pe baza statutului religios: https://www.youtube.com/watch?v=CSa-9L6PRW8&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=47 https://oamenisikilometri.md/mohamed-si-muntele-de-ura/</p> <p>h) Discriminare pe criterii etnice, lingvistice: https://hromadske.ua/ru/posts/sejchas-v-krymu-idet-ta-zhe-deportaciya-prosto-ti-haya-bez-vagonov-zodie-saliev https://cusens.md/ro/reportaje/printre-separatisti-pentru-limba-romana/</p> <p>i) Minori. Vulnerabilități educaționale și discriminare: https://www.youtube.com/watch?v=fFYTHkGgy-8&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=94 https://www.youtube.com/watch?v=tYu8h6RE7P8&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=68</p> <p>j) Victimele violenței în familie: https://www.youtube.com/watch?v=ziftmRQMU3c&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=110 https://cusens.md/ro/reportaje/victima-care-a-dat-sens-suferintei-ei/</p> <p>k) Pacienții psihiatrici. Drepturi ignorate: https://oamenisikilometri.md/singur-nu-pot-nimic/</p> <p>2) Cum asigurăm impactul unor istorii. Cum descriem impactul:</p> <p>a) Persoane vulnerabile în etate au primit ajutor după publicarea cazului: https://www.youtube.com/watch?v=vwri0d4i85c&list=PL4CrekunoubAQLoqYTCQT-k4OIIZ-8zEjP</p> <p>b) Persoane vulnerabile cu probleme locomotorii au fost ajutate: https://www.zdg.md/reporter-special/reportaje/cand-ii-ajuti-pe-altii-sufletul-ti-i-usor/</p> <p>c) Pensionară supusă amenzilor exorbitante, ajutată după publicarea cazului: https://www.youtube.com/watch?v=bbLdpo9SMF8&list=PL4CrekunoubDd0Ghnk-0g71oVNUim8AwGe&index=93</p>	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>Discuție: Cât de des ar trebui redacția să abordeze teme ce țin de grupurile vulnerabile și marginalizate? Care ar trebui să fie subiectele care au prioritate? De ce? Cum ne asigurăm că unele grupuri nu sunt evitate, restigmatizate? Trainerul facilitează discuția și ajută participanții să obțină răspunsuri la întrebări.</p> <p>La sesiune poate fi invitat 1 reporter premiant al unor concursuri tematice care realizează subiecte la temă, pentru o sesiune de întrebări, răspunsuri, experiențe.</p>	
<p>Exerciții practice:</p> <p>60 de minute</p>	<p>Sesiunea conține un exercițiu practic individual din 7 pași, care va oferi participanților oportunitatea să: identifice carențele de abordare a drepturilor grupurilor minoritare în propria redacție; să participe la identificarea problemelor redacționale care conduc la ignorarea acestor subiecte; să participe la identificarea soluțiilor și cu ajutorul trainerilor să valideze soluțiile identificate. La finele sesiunii fiecare participant va avea o listă de teme necesare de explorat în redacție, o listă de soluții pentru a aborda mai bine aceste teme, un sinopsis pentru abordarea minim a unui subiect de presă privind drepturile omului și stigmatizarea grupurilor vulnerabile.</p> <p>1. Exercițiu individual: Fiecare participant urmează să răspundă în scris la întrebarea: Care este grupul despre care nu a scris redacția mea? sau Care este aspectul grupurilor vulnerabile despre care nu a scris redacția mea sau nu am scris eu? Identificarea dificultăților care au cauzat această situație: nu am avut surse, nu am știut cum să explic unele drepturi, audiența noastră ar putea fi agresivă față de acest grup etc.</p>	<p>Logistică:</p> <p>Flipchart; markere, un bol, foi mici pentru biletele, foi A4.</p> <p>Proiector.</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<ol style="list-style-type: none"> 2. Fiecare participant înscrie tema lipsă și problema nerealizării ei pe o foaie comună de flipchart, împărțită în două cu o linie verticală. Spațiul din stânga e umplut. Spațiul din dreapta rămâne gol. Subiectele înscrise sunt numerotate. 3. Fiecare participant primește următorul subiect (dacă a înscris subiectul 3, va primi subiectul 4) și după o pauză de gândire urmează să elaboreze și să înscrie în dreptul problemei - posibile soluții: Ce poți face dacă nu ai avut surse, nu ai știut cum să explici unele drepturi sau/și audiența ar putea fi agresivă față de acest grup. 4. Trainerul facilitează prezentarea fiecărei probleme și fiecărei soluții în parte, validând, completând, prezentând anumite exemple. 5. Trainerul pregătește un bol cu bilețele împăturite pe care sunt înscrise numerele subiectelor numerotate mai sus. Participanții extrag câte un bilețel. 6. Fiecare participant urmează să realizeze sinopsisul unui material pe tema indicată (subiect, unghi de abordare, surse, tehnici de elaborare, aspecte etice, riscuri). 7. Subiectele sunt prezentate (dacă e posibil să fie realizate electronic, va fi folosit proiectorul), comentate, validate de formator. <p>Concluzii, sesiunea 3:</p> <p>Participanții sunt familiarizați cu modul de elaborare a materialelor jurnalistice despre diverse grupuri vulnerabile, de diverse genuri (știri, longread, investigații) pentru diverse platforme (multimedia, video, foto, istorii pentru rețele sociale etc.)</p> <p>Participanții au oportunitatea să scrie un sinopsis al unui articol, discutând dificultățile, întrebările cu instructorul.</p>	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
Sesiunea 4	Rolul jurnalistului în promovarea unor materiale echilibrate pe tema diversității	
Nevoia de empatie și tact 45 min	<p>Puterea cuvintelor și super-puterea jurnalistului</p> <p>În deschiderea sesiunii, formatorul îi întreabă pe participanți ce înțeleg ei prin „corectitudine politică” (CP) și colectează răspunsurile, notându-le pe o foaie de flipchart/tabla. Continuă conversația, întrebându-i dacă CP este un lucru bun sau rău pentru jurnaliști.</p> <p>Formatorul/Formatoarea reia discuția din prima sesiune și le reamintește participanților că, prin relația sa privilegiată cu libertatea de exprimare, jurnalistul are datoria de a expune încălcarea drepturilor omului.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prin relatările sale, jurnalistul oferă consumatorului de media nu numai informații, ci îi oferă și o perspectivă asupra subiectului, ba chiar și o cheie emoțională de lectură/receptare a materialului. Această poziție este una de forță, ceea ce atrage și responsabilități pe măsură; jurnalistul trebuie, în același timp, să informeze, să emoționeze și să capaciteze o reacție din partea consumatorului. • De aici, tentația de a folosi termeni/imagini dramatice, care să îl plaseze avantajos în „economia emoțiilor”, să atragă și să emoționeze publicul. Aceste alegeri se fac, uneori, în detrimentul subiectului, lezând chiar interesele persoanelor despre care relatează. • Există teoreticieni care cred că modul în care gândim este influențat de modul în care vorbim, de aceea limbajul este important în modul în care prezentăm o situație. 	<p>Anexa 4 – Resurse pentru Jurnaliști</p> <p>Chestionar de evaluare</p> <p>Proiector</p> <p>Conexiune la internet</p> <p>Foi de flipchart</p> <p>Markere</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<ul style="list-style-type: none"> • „Corectitudinea politică” este încercarea de a adopta un limbaj care să producă un nivel de deranj, de disconfort emoțional cât mai mic atunci când sunt descrise persoane sau grupuri care diferă de majoritate. • Menită să aducă echilibru în societățile dominate de imagini/reflectări ale celor care compun „normalitatea statistică” într-o societate (de exemplu, albi în Europa sau SUA, heterosexuali etc.), ea este dusă uneori la extrem prin pretenții absurde. Acestea, la rândul lor, sunt folosite drept contra-argument împotriva CP, văzută ca „cenzură”. <p>În câte feluri putem vorbi despre copii? Prezentarea unor cazuri în care cuvintele creează cadrul de receptare a unor materiale de media* (exemplele sunt ilustrative, ele trebuie adaptate de formatori la nivelul grupului și actualizate)</p> <p>Formatorul/Formatoarea le prezintă participanților o selecție de articole din presa moldovenească și românească având în centru copiii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Week-end-ul accidentelor din Moldova în care au avut de suferit micuți (https://piataauto.md/Stiri/2021/06/Week-end-ul-accidentelor-din-Moldova-in-care-au-avut-de-suferit-micuti/) • În acest an, Moș Crăciun va veni la 40 de micuți care suferă de boli genetice rare (https://tvrromoldova.md/social/in-acest-an-mos-craciun-va-veni-la-40-de-micuti-care-sufera-de-boli-genetice-rare/) • Micii infractori. Vârsta îi scapă pe delincvenții minori de răspundere penală (http://moldnova.eu/ro/micii-infractori-varsta-ii-scapa-pe-delincventii-minori-de-raspundere-penala-11334.html/) 	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<ul style="list-style-type: none"> • Tot mai mulți copii din Republica Moldova devin criminali (https://stiri.md/article/social/tot-mai-multzi-copii-din-rm-devin-criminali) • Proxenetă la 14 ani: „Afacerea cu bărbați” a unei eleve din Galați. Fetele racolate de adolescentă aveau și 35 de clienți pe zi (https://www.sighet247.ro/s/proxenet-a-la-14-ani-afacerea-cu-barbati-a-unei-eleve-din-galati-fetele-racolate-de-adolescenta-aveau-si-35-de-clienti-pe-zi/) • Născuți în puf: Odrasle de vedete (https://ziare.com/vedete/vedete-straine/nascuti-in-puf-odrasle-de-vedete-galerie-foto-1241321) • Beizadeaua pusă secretar de stat la MAE în locul unui absolvent de Sorbona a fost executată silit în instanță pentru neplata unui credit (https://www.curentul.info/politic/beizadea-pusa-secretar-de-stat-la-mae-in-locul-unui-absolvent-de-sorbona-executat-silit-in-stanta-pentru-rea-plata/) <p>Formatorul/Formatoarea analizează împreună cu participanții mesajele pe care le trimit cuvinte precum „micuți” (milă, empatie), „infractori”, „proxenetă” (limbaj juridic, distanțare față de subiect, învinovățirea copiilor), „odrasle”, „beizadea” (dispreț, dezaprobare).</p> <p>Pentru a asigura o transmitere cât mai onestă și echilibrată a mesajului, diferite organizații au dezvoltat diferite instrumente. Se prezintă câteva dintre acestea, alese din Anexa 4 Resurse pentru jurnaliști:</p> <p>De exemplu:</p> <p>Organizația Mondială a Sănătății – Ghidul pentru prevenirea și tratarea stigmei asociate COVID-19.</p> <p>https://www.who.int/publications/m/item/a-guide-to-preventing-and-addressing-social-stigma-associated-with-covid-19</p>	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>Shatterproof Addiction Language Guide https://www.shatterproof.org/our-work/ending-addiction-stigma/change-your-language</p> <p>Concluzii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cuvintele și imaginile pe care le folosește jurnalistul transmit propriul lor mesaj cititorului/privitorului. El trebuie să fie în armonie cu mesajul intenționat de jurnalist. • Ca jurnaliști, suntem obișnuiți să fim critici și aspri, uneori agresivi în căutarea informațiilor. Această agresivitate nu trebuie să se răsfrângă asupra persoanelor sau grupurilor vulnerabile. • Mesajul necesar de transmis este cel de empatie și de respect, indiferent de greutatea întâmpinate de persoanele respective. • Se relatează despre persoane, nu despre bolile și situațiile lor (de exemplu: „un bărbat care consumă substanțe interzise” nu „o victimă a drogurilor”). • Persoana nu este boala sau limitarea respectivă. • Se accentuează abilitățile, nu limitările („o persoană care folosește scaunul rulant”, nu „o persoană condamnată la nemișcare”). 	
<p>Exerciții practice: 25 min</p>	<p>Cuvintele care rănesc: Evitarea victimizării, a stigmatizării și stereotipizării grupurilor vulnerabile</p> <p>Formatorul/Formatoarea va împărți participanții în trei grupuri și le prezintă sarcina de lucru:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Identificați cinci termeni care promovează stigmatizarea, discriminarea, „diabolizarea” sau victimizarea grupului vulnerabil alocat. Găsiți variante de termeni acceptabili cu care cuvintele nepotrivite pot fi înlocuite. 	<p>Proiector</p> <p>Laptop</p> <p>Conexiune la Internet</p> <p>Foi de flipchart</p> <p>Markere</p>

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>Prin tragere la sorti (sau utilizarea „Roții Norocului” online), cele trei grupuri aleg unul din grupurile selectate anterior de formator/formatoare. Se utilizează listele realizate în Sesiunea 2. (Sugestii: femei, copii, săraci, persoane cu HIV, persoane cu dizabilități, consumatori de droguri etc.)</p> <p>Grupurile primesc 10 minute să realizeze sarcina de lucru. La finalul acestei perioade, fiecare grup prezintă prima listă de termeni, scriind-o pe câte o foaie de flipchart. Formatorul/Formatoarea invită celelalte grupuri să găsească sinonimele acceptabile și le notează pe flipchart. Apoi, grupul respectiv dezvăluie propriile sinonime și explică de ce le-a preferat pe acelea.</p> <p>Exercițiul se încheie cu o sesiune de reflecție, moderată de formator/formatoare. Posibile întrebări:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Cât de greu v-a fost să identificați cuvintele stigmatizatoare? Unde le-ați întâlnit cel mai adesea? — Cât de greu v-a fost să găsiți sinonime acceptabile? — De ce credeți că primele sunt folosite mai des decât cele din al doilea set? — Credeți că materialele jurnalistice ar pierde din expresivitate dacă s-ar folosi sinonimele nestigmatizante? — Credeți că ar fi utile în redacții astfel de „ghiduri de exprimare” (fizice sau online)? — Ce trebuie să se întâmple ca aceste forme acceptabile să devină prevalente în mass-media? 	

Activitatea	Conținut	Resurse formator
	<p>Participanții sunt invitați să fotografieze seturile de termeni de pe foile de flipchart și să le folosească drept inspirație în materialele lor viitoare.</p> <p>Alternativ, organizatorii pot face aceste fotografii și expedia ulterior participanților. Le pot folosi și ca bază de pornire pentru materiale de educație pentru jurnaliști (mici articole pentru site, blog etc.)</p>	
<p>Evaluarea cursului, încheiere: 20 min</p>	<p>Evaluare</p> <p>Formatorul/Formatoarea distribuie participanților chestionarele de evaluare finale și îi invită să le completeze (10 min).</p> <p>Alternativ, chestionarele se pot completa online, folosind un formular de tip Google Doc.</p> <p>Formatorul/Formatoarea invită apoi participanții să descrie într-un cuvânt experiența participării la sesiune și le trece pe o filă de flipchart.</p> <p>Mulțumește participanților pentru implicare și deschidere și îi invită la o „fotografie de familie”.</p> <p>Încheierea trainingului.</p>	<p>Anexa 5: Chestionar de evaluare finală</p> <p>Proiector</p> <p>Laptop</p> <p>Conexiune la Internet</p> <p>Foi de flipchart</p> <p>Markere</p>

Anexa I

CHESTIONAR DE EVALUARE INIȚIALĂ*

**Acesta este un model de chestionar. Formatorul/Formatoarea îl va adapta potrivit elementelor pe care la va include în training.*

Stimate participant/Stimată participantă, te rugăm să dedici 10 minute pentru completarea acestui chestionar care ne va ajuta să adaptăm atelierul de instruire la nevoile jurnaliștilor. Chestionarul este anonim.

1. Numiți:

- trei teme importante pentru munca Dvs. pe care le-ați dori discutate în cursul trainingului

2. Autoevaluați-vă cunoștințele despre tema trainigului (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 este valoarea minimă, iar 5 este valoarea maximă):*

a) Sunt familiarizat/ă cu problematica drepturilor omului în general	1.	2	3.	4.	5.
b) Sunt familiarizat/ă cu situația drepturilor omului în R. Moldova	1.	2	3.	4.	5.
c) Sunt familiarizat/ă cu cadrul normativ al Moldovei pe tema diversității și incluziunii:	1.	2	3.	4.	5.
d) Sunt familiarizat/ă cu prevederile Codului Deontologic privind relatarea despre grupurile vulnerabile	1.	2	3.	4.	5.
e) Aplic în mod curent, fără probleme, în munca mea prevederile legale și etice.	1.	2	3.	4.	5.

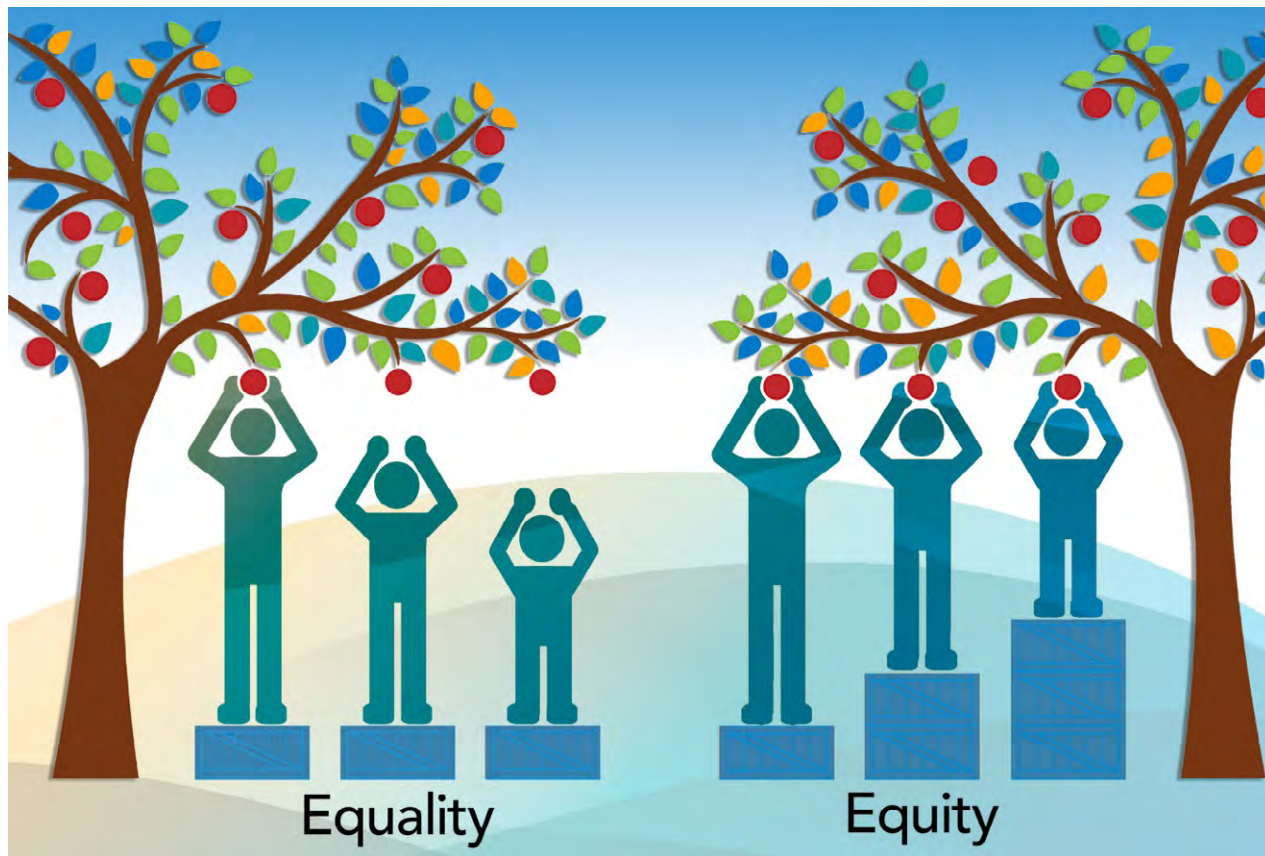
3. Grupurile despre care relatez cel mai adesea sunt: (marcați 3)

- romi
- alte minorități etnice
- LGBTQ
- grupuri defavorizate economic
- copii
- femei
- refugiați
- persoane de altă rasă
- grupuri religioase minoritare
- persoane cu dizabilități
- alte (numiți)

4. Voi considera trainingul un succes dacă *(Numiți minim trei criterii)*

ANEXA II

Egalitate vs. Egalitate de șanse

Sursa: <https://medium.com/district-200-newsroom/equity-work-update-8d53f166e33d>

ANEXA III

COMPENDIU privind normele naționale și internaționale cu privire la protecția grupurilor vulnerabile

Drepturile persoanelor cu dizabilități – acte internaționale

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
1	Declarația Universală a Drepturile Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2006)	Convenția ONU obligă statele părți să se asigure că persoanele cu dizabilități își pot exercita drepturile pe deplin, în condiții de egalitate cu toți ceilalți cetățeni.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117839&lang=ro
3	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989)	Convenția ONU obligă statele părți să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro
4	Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966)	Pactul angajează Statele să respecte drepturile civile și politice ale persoanelor, inclusiv dreptul la viață, libertatea religioasă, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire, drepturile electorale și dreptul la un proces adecvat și un proces echitabil.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
5	Protocolul opțional la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966)	Protocolul opțional prevede procedura de adresare la Comitetul drepturilor omului în cazul încălcării drepturilor civile și politice.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117363&lang=ro
6	Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966)	Pactul angajează Statele să acționeze, atât prin propriul său efort, cât și prin asistență și cooperare internațională, în special pe plan economic și tehnic, folosind la maximum resursele sale disponibile, pentru ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115566&lang=ro
7	Declarația privind drepturile persoanelor cu dizabilități (1975)	Documentul este un cadru referință pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități.	https://irido.ro/irido/pdf/124_ro.pdf
8	Reguli standard privind egalizarea șanselor pentru persoanele cu dizabilități (1983)	Regulile prevăd un set standard privind egalizarea șanselor pentru persoanele cu dizabilități.	https://irido.ro/irido/pdf/125_ro.pdf https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/standard-rules-equalization-opportunities-persons-disabilities
9	Carta Socială Europeană (1996)	Documentul enunță drepturile și libertățile omului și stabilește un mecanism de supraveghere care garantează respectarea acestora de către Statele părți.	https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/chartesocialedepliant-/CharteSocialedepliant-ro.pdf

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
10	Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (1950)	Convenția și protocoalele sale adiționale apără drepturile și libertățile prevăzute doar de Convenție și protocoalele adiționale ce au ca titulari persoane fizice, privite individual, sau diverse entități sociale, cu excepția autorităților statale.	https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Disabled_ROM.pdf
11	Recomandarea (818) privind situația persoanei bolnave mintal (1977)	Documentul prevede garanții privind protecția persoanelor bolnave mintal.	http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?-fileid=14852&lang=en

Drepturile persoanelor cu dizabilități – acte naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția persoanelor cu dizabilități (art. 51).	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 1402/1997 privind sănătatea mentală	Legea reglementează mecanismul de asigurare, protecție și apărare a drepturilor persoanelor suferinde de tulburări psihice.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131976&lang=ro#
3	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
4	Legea 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități	Legea reglementează drepturile persoanelor cu dizabilități în vederea incluziunii sociale a acestora, garantării posibilității participării lor în toate domeniile vieții fără discriminare, la un nivel identic cu ceilalți membri ai societății, având ca bază respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130550&lang=ro#
5	HG 723/2017 cu privire la aprobarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022	HG prevede programul național de incluziune socială și atribuțiile autorităților publice naționale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101863&lang=ro
6	HG 333/2014 pentru aprobarea Regulamentului privind prestarea serviciilor de comunicare prin utilizarea limbajului mimico-gestual/ limbajului semnelor cu ajutor interpretului	Regulamentul prevede mecanismul de prestare a serviciilor de comunicare prin utilizarea limbajului mimico-gestual/limbajului semnelor cu ajutorul interpretului, inclusiv modul de asigurare a comunicării persoanelor cu deficiențe de auz (surzi, muți ori surdo-muți) prin utilizarea limbajului mimico-gestual/limbajului semnelor cu ajutorul interpretului.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=85199&lang=ro
7	HG 357/2018 cu privire la determinarea dizabilității	Regulamentul stabilește modul de organizare și funcționare a Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119169&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
8	HG 1413/2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a compensației pentru serviciile de transport	Regulamentul prevede mecanismul de compensare a cheltuielilor pentru transport pentru unele categorii de beneficiari	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131714&lang=ro#

Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1965)	Tratatul internațional prevede că Statele părți condamnă discriminarea rasială și se angajează să urmeze, prin toate mijloacele potrivite și fără întârziere, o politică menită să elimine orice formă de discriminare rasială, să favorizeze înțelegerea între toate rasele.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115570&lang=ro
3	Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1995)	Convenția prevede un șir de garanții privind protecția minorităților naționale în statele membre ale Consiliului European.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118180&lang=ro https://rm.coe.int/16800ci1314 https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/raceconv.shtml

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
4	Declarația ONU cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice (1992)	Declarația ONU reiterează angajamentele statelor să asigure respectarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice.	https://a.cec.md/storage/ckfinder/files/Declara%C5%A3ie%20ONU%20cu%20privire%20la%20drepturile%20persoanelor%20apar%C5%A3in%C3%A2nd%20minorit%C4%83%C5%A3ilor%20na%C5%A3ionale.pdf https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/minority_rights.shtml

Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale – actele naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția persoanelor străine.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro
3	Legea 382/2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și statutul juridic al organizațiilor lor	Legea prevede garanțiile asumate de Stat privind protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64020&lang=ro#

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
4	HG 1464/2016 privind aprobarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027	HG prevede angajamentele Guvernului privind consolidarea relațiilor interetnice pentru 10 ani și responsabilitățile Agenției Relații Interetnice.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=97804&lang=ro

Drepturile femeilor – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția OIM privind egalitatea de remunerare a mâinii de lucru masculine și a mâinii de lucru feminine, pentru o muncă de valoare egală (1951)	Convenția încurajează statele membre să asigure pentru toți muncitorii a principiului egalității de remunerare între bărbați și femei pentru o muncă de valoare egală.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118197&lang=ro
3	Convenția ONU asupra drepturilor politice ale femeii (1952)	Convenția recunoaște principiul egalității în drepturi al bărbaților și femeilor conținut în Carta Națiunilor Unite și că orice persoană are dreptul de a participa la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie în mod direct, fie prin intermediul reprezentanților liber aleși și de a avea acces,	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115569&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
		în condiții de egalitate, la funcțiile publice ale țării sale, dorind să acorde bărbaților și femeilor egalitate în folosința și exercițiul drepturilor politice în conformitate cu Carta Națiunilor Unite și Declarației universale a drepturilor omului.	
4	Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (1979)	Convenția prevede angajamentele Statelor părți privind eliminarea discriminării față de femei și măsurile de protecție a acestora.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115575&lang=ro http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/
5	Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate (2000)	Protocolul prevede măsuri și mecanisme de protecție a victimelor traficului și exploatării persoanelor, în special a femeilor și copiilor.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117320&lang=ro
6	Rezoluția Parlamentului European referitoare la eliminarea violenței împotriva femeilor (2009)	Documentul îndeamnă Statele membre să îmbunătățească legislația și politicile naționale pentru combaterea tuturor formelor de violență împotriva femeii, în special prin elaborarea unor planuri de acțiune naționale de anvergură de combatere a violenței împotriva femeilor, bazate pe o analiză a implicațiilor pe care le are violența împotriva femeilor din punct de vedere al egalității de gen și a obligațiilor statelor membre, în conformitate cu tratatele internaționale, de a elimina toate formele de discriminare	https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-7-2009-0098_RO.html https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52009IP0098%2801%29

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
		a femeilor, și care să cuprindă măsuri concrete de prevenire a violenței masculine, de protecție a victimelor și de urmărire penală a făptuitorilor.	
7	Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (2011)	Noua convenție a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice reprezintă tratatul internațional cel mai cuprinzător care abordează această gravă violare a drepturilor omului. Convenția tinde spre toleranță zero privind această formă de violență și constituie un important pas înainte pentru a face din Europa și dincolo de ea un loc mai sigur.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128240&lang=ro

Drepturile femeilor – acte naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția femeilor, fără discriminare.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
3	Legea 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați	Legea asigură exercitarea drepturilor lor egale de către femei și bărbați în sfera politică, economică, socială, culturală, în alte sfere ale vieții, drepturi garantate de Constituția Republicii Moldova, în vederea prevenirii și eliminării tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107179&lang=ro
4	HG 281/2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței în familie pe anii 2018-2023	Document de politici publice privind angajamentele autorităților executive în prevenirea violenței în familie.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101802&lang=ro
5	HG 259/2017 cu privire la aprobarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova	Document de politici publice și acțiuni în scopul asigurării unei abordări complexe a egalității între femei și bărbați.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99875&lang=ro

Drepturile copilului – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989)	Convenția prevede angajamentele Statelor părți în asigurarea și protecția drepturilor copilului.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
3	Protocolul facultativ cu privire la implicarea copiilor în conflicte armate la Convenția privind drepturile copilului	Protocolul facultativ prevede angajamentele Statelor părți în protecția copiilor împotriva conflictelor armate etc.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=26126&lang=ro
4	Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului privind procedura de comunicare	Protocolul facultativ prevede competențele Comitetului pentru drepturile copilului și mecanismul de adresare a copiilor către Comitet.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131326&lang=ro
5	Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la vânzarea de copii, prostituția și pornografia infantilă	Protocolul prevede angajamentele autorităților în vederea protecției copiilor împotriva vânzării de copii, prostituției și pornografiei, precum și mecanismul de raportare către Comitet de către autorități.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=7303&lang=ro
6	Protocolul nr.1 (art.2) la Convenția europeană a drepturilor omului	Protocolul prevede că nimănui nu i se poate refuza dreptul de instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.	https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_2_Protocol_1_ROM.pdf
7	Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (2007)	Convenția prevede mecanismul de protecție al copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale.	https://rm.coe.int/168046e1d9

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile copilului – actele naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția copilului.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro
3	Legea 338/1994 privind drepturile copilului	Legea stabilește statutul juridic al copilului ca subiect independent, prevede asigurarea sănătății fizice și spirituale a copilului, formarea conștiinței lui civice pe baza valorilor naționale și general-umane, acordarea unei griji deosebite și protecții sociale copiilor lipsiți temporar sau permanent de anturajul familial sau care se află în alte condiții nefavorabile sau extreme.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94939&lang=ro
4	Codul Familiei (2000)	Codul reglementează dreptul familiei și interesele copilului.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122974&lang=ro#
5	Codul Educației (2014)	Codul stabilește cadrul juridic al raporturilor privind proiectarea, organizarea, funcționarea și dezvoltarea sistemului de educație din Republica Moldova.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130514&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
6	Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)	Legea reglementează instituția Avocatului Poporului pentru Drepturile Copilului și mecanismul național de protecție a copiilor.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121241&lang=ro
7	HG 347/2022 cu privire la aprobarea Programului național pentru protecția copilului pentru anii 2022-2026 și a planului de acțiuni pentru implementarea acestuia	Documentul prevede angajamentele autorităților în vederea implementării planului de acțiuni privind protecția copilului, pentru 4 ani.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131899&lang=ro
8	HG 143/2018 pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului	Documentul prevede mecanismul instituțional de cooperare între Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și Ministerului Afacerilor Interne.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102076&lang=ro
9	Decizia Consiliului coordonator al audiovizualului nr. 99/2012 cu privire la respectarea drepturilor și protecția copilului în programele audiovizuale	Decizia stabilește norme regulatorii privind protecția copiilor în media.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118988&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile migranților – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989)	Convenția prevede angajamentele Statelor părți în asigurarea și protecția drepturilor copilului.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro
3	Convenția ONU privind statutul refugiaților (1951)	Tratatul internațional fundamental privind protecția persoanelor refugiate.	https://www.unhcr.org/ro/wp-content/uploads/sites/23/2016/12/1951_Convention_ROM.pdf
4	Convenția ONU privind statutul apatrizilor (1954)	Convenția prevede mecanismul de protecția al apatrizilor.	https://www.unhcr.org/3bbb25729.html
5	Convenția ONU privind reducerea cazurilor de apatridie	Convenția prevede măsurile pentru statele părți privind reducerea apatridiei.	https://www.unhcr.org/3bbb286d8.html
6	Protocolul privind statutul refugiaților (1967)	Protocolul prevede mecanisme suplimentare de protecție a persoanelor refugiate.	https://www.unhcr.org/ro/wp-content/uploads/sites/23/2016/12/1967_Protocol_ROM.pdf

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
7	Convenția europeană cu privire la cetățenie (1997)	Convenția stabilește principii și reguli în problema cetățeniei persoanelor fizice și reguli care determină obligațiile militare în cazuri de pluralitate de cetățeniei cărora dreptul intern al statelor părți trebuie să se conformeze.	https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802ed91d
8	Acordul între Comunitatea europeană și Republica Moldova privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală	Acordul prevede mecanismul de combatere a șederii ilegale pe teritoriul comunității europene și readmisiei străinilor în Moldova.	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219(10)&from=LV

Drepturile migranților – acte naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția persoanelor fără discriminare.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
3	Legea 270/2008 privind azilul în Republica Moldova	Legea stabilește statutul juridic al solicitanților de azil, al beneficiarilor de protecție internațională, de protecție temporară și de azil politic, precum și procedura de acordare, încetare și anulare a protecției.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130910&lang=ro
4	Legea 200/2010 privind regimul juridic al străinilor în Republica Moldova	Legea reglementează intrarea, aflarea și ieșirea străinilor pe/de pe teritoriul Republicii Moldova, acordarea și prelungirea dreptului de ședere, repatrierea, documentarea acestora, stipulează măsuri de constrângere în caz de nerespectare a regimului de ședere și măsuri specifice de evidență a imigrației, în conformitate cu obligațiile asumate de Republica Moldova prin tratatele internaționale la care este parte.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130912&lang=ro
5	Legea 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte	Legea prevede mecanismul de documentare a străinilor și apatrizilor.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131606&lang=ro#
6	Legea 274/2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova	Legea reglementează procesul și modalitățile de facilitare a integrării străinilor în Republica Moldova.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94718&lang=ro
7	Legea 269/1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova	Legea garantează cetățenilor Republicii Moldova, cetățenilor străini și apatrizilor dreptul de ieșire și intrare în Republica Moldova reglementează modul de eliberare a actelor de ieșire și intrare și de soluționare a litigiilor privind eliberarea acestor acte.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99482&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
8	HG 331/2011 cu privire la eliberarea invitațiilor pentru străini	Documentul prevede mecanismul de eliberare a invitațiilor pentru străini.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115480&lang=ro
9	HG 1146/2017 cu privire la aprobarea Mecanismului național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini	Documentul prevede mecanismul național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux de străini și planul de contingență pentru gestionarea situației.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102495&lang=ro
10	HG 504/2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la studiile străinilor în instituțiile de învățământ din Republica Moldova	Documentul reglementează studiile străinilor în instituțiile de învățământ din Republica Moldova.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=99963&lang=ro
11	HG 524/2011 pentru aprobarea Regulamentului privind evaluarea competenței lingvistice	Documentul prevede mecanismul de evaluare a competenței lingvistice și stabilirea nivelului cunoașterii a limbii de stat de către străini.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=11674&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile consumatorilor de droguri – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU unică asupra stupefiantelor (1961)	Convenția menționează necesitatea colaborării dintre statele părți în domeniul prevenirii consumului și a traficului ilicit de stupefiante.	https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/51137
3	Convenția ONU contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope (1988)	Documentul reglementează mecanismul de cooperare împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117944&lang=ro

Drepturile consumatorilor de droguri – acte naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția persoanelor fără discriminare.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
		deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	
3	Legea 382/1999 cu privire la circulația substanțelor stupefiante, psihotrope și a precursorilor	Legea are ca obiectiv promovarea politicii de stat în problema circulației substanțelor stupefiante și psihotrope și a precursorilor, ocrotirea sănătății omului, asigurarea securității sociale și de stat.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=108388&lang=ro
4	Legea 713/2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope	Legea stabilește politica statului privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, reducerea și eradicarea acestor consumuri, educarea populației în spiritul abstenenței și al unui mod de viață sănătos, precum și înlăturarea consecințelor dependenței fizice și/sau psihice față de acestea.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107967&lang=ro
5	HG 233/2020 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale antidrog pentru anii 2020-2027 și a Planului național de acțiuni antidrog pentru anii 2020-2021	Documentul prevede mecanismele instituționale privind realizarea Strategiei naționale antidrog.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121214&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile persoanelor deținute – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante	Convenția definește noțiunea de tortură și angajamentele statelor membre în combaterea torturii, precum și atribuțiile Comitetului ONU împotriva torturii.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115576&lang=ro
3	Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2006)	Convenția ONU obligă statele părți să se asigure că persoanele cu dizabilități își pot exercita drepturile pe deplin, în condiții de egalitate cu toți ceilalți cetățeni.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117839&lang=ro
4	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989)	Convenția ONU obligă statele părți să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
5	Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela) adoptat prin Rezoluția Adunării Generale 70/175 din 17 decembrie 2015	Documentul prevede un ansamblu de reguli aplicabile de statele părți față de persoanele private de libertate.	http://probativne.gov.md/files/getfile/156 https://avp.ro/wp-content/uploads/2020/07/ansamblu_reguli_mnp.pdf
6	Protocolul opțional la Convenția ONU împotriva torturii	Protocolul prevede instituirea mecanismelor naționale și internaționale de prevenire a torturii, monitorizarea locurilor privative de libertate.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=25308&lang=ro https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/105472
7	Normele ONU pentru protecția minorilor privați de libertate (1990)	Documentul prevede un set de reguli privind protecția minorilor în detenție.	https://cj.md/norme-organizației-natiunilor-unite-pentru-protecția-minorilor-privati-de-libertate/ https://rm.coe.int/16806ccb91
8	Convenția europeană pentru drepturile omului (art.3)	Convenția și protocoalele sale adiționale apără drepturile și libertățile prevăzute doar de Convenție și protocoalele adiționale ce au ca titulari persoane fizice, private individual sau diverse entități sociale, cu excepția autorităților statale.	https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Disabled_ROM.pdf

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
9	Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (1987)	Convenția prevede instituirea mecanismului european de prevenire a torturii și angajamentele statelor părți.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115581&lang=ro
10	Recomandarea Comitetului de miniștri al statelor membre privind detenția provizorie	Set de reguli privind detenția persoanelor în instituțiile de detenție provizorie.	https://rm.coe.int/16806f40e3
11	Norme Comitetului european pentru prevenirea torturii	Set de standarde privind detenția persoanelor.	https://www.coe.int/en/web/cpt/standards_RO
12	Compendiu de documente ale Consiliului european privind prevenirea suprapopulării penitenciarelor	Set de reguli privind detenția persoanelor în instituțiile penitenciare și prevenirea suprapopulării.	https://rm.coe.int/romanian-compendium-2015/16806ab9b7

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile persoanelor în detenție – acte naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția persoanelor împotriva torturii.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro
3	Codul de executare al Republicii Moldova	Codul de executare reglementează mecanismul de asigurare a pedepsei de către condamnați și drepturile acestora.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131036&lang=ro#
4	Legea 1402/1997 privind sănătatea mentală	Legea reglementează mecanismul de asigurare, protecție și apărare a drepturilor persoanelor suferinde de tulburări psihice.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131976&lang=ro#
5	HG 583/2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei pentru condamnați	Statutul executării pedepsei de către condamnați reglementează temeiul, condițiile și procedura punerii în executare de către administrația penitenciară și executării de către condamnați a pedepselor penale privative de libertate - închisoarea și detențiunea pe viață.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=104042&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
6	Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)	Legea prevede instituirea Mecanismului național de prevenire a torturii și definește noțiunea de privare de libertate.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121241&lang=ro
7	Ordinul comun 77 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant	Ordinul prevede mecanismul de înregistrare, raportare a actelor de tortură și rele tratamente, precum și rolul lucrătorilor medicali.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=44302&lang=ro

Drepturile persoanelor LGBTQI – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante	Convenția definește noțiunea de tortură și angajamentele statelor membre în combaterea torturii, precum și atribuțiile Comitetului ONU împotriva torturii.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115576&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
3	Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966)	Pactul angajează Statele să respecte drepturile civile și politice ale persoanelor, inclusiv dreptul la viață, libertatea religioasă, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire, drepturile electorale și dreptul la un proces adecvat și un proces echitabil.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro
4	Rezoluția Parlamentului European (2011) referitoare la drepturile omului, orientare sexuală și identitatea de gen la ONU	Documentul prevede mecanismul de protecție a drepturilor omului, orientării sexuale și identității de gen.	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011IP0427&from=ES https://www.ohchr.org/ru/sexual-orientation-and-gender-identity/united-nations-resolutions-sexual-orientation-gender-identity-and-sex-characteristics
5	Convenția europeană pentru drepturile omului (art.3, 8, 14) și protocoale la Convenție Jurisprudența CtEDO	Convenția și protocoalele sale adiționale apără drepturile și libertățile prevăzute doar de Convenție și protocoalele adiționale ce au ca titulari persoane fizice, private individual, sau diverse entități sociale, cu excepția autorităților statale.	https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Disabled_ROM.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf
6	Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (1979)	Convenția prevede angajamentele Statelor părți privind eliminarea discriminării față de femei și măsurile de protecție a acestora.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115575&lang=ro http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
7	Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1965)	Tratatul internațional prevede că Statele părți condamnă discriminarea rasială și se angajează să urmeze, prin toate mijloacele potrivite și fără întârziere, o politică menită să elimine orice formă de discriminare rasială.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115570&lang=ro

Drepturile persoanelor LGBTQI – acte naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția persoanelor fără discriminare.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro
3	Codul Muncii (2003)	Codul include prevederi privind accesul nediscriminatoriu la muncă.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131266&lang=ro#
4	Codul Educației (2014)	Codul stabilește cadrul juridic al raporturilor privind proiectarea, organizarea, funcționarea și dezvoltarea sistemului de educație din Republica Moldova.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130514&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile persoanelor cu HIV – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante	Convenția definește noțiunea de tortură și angajamentele statelor membre în combaterea torturii, precum și atribuțiile Comitetului ONU împotriva torturii.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115576&lang=ro
3	Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966)	Pactul angajează Statele să respecte drepturile civile și politice ale persoanelor, inclusiv dreptul la viață, libertatea religioasă, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire, drepturile electorale și dreptul la un proces echitabil.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro
4	Convenția europeană pentru drepturile omului (art.3, 8, 14) și protocoale la Convenție	Convenția și protocoalele sale adiționale apără drepturile și libertățile prevăzute doar de Convenție și protocoalele adiționale ce au ca titulari persoane fizice, private individual, sau diverse entități sociale, cu excepția autorităților statale.	https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Disabled_ROM.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf
	Jurisprudența CtEDO		

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
5	Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (1979)	Convenția prevede angajamentele Statelor părți privind eliminarea discriminării față de femei și măsurile de protecție a acestora.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115575&lang=ro http://www.un.org/women-watch/daw/cedaw/
6	Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1965)	Tratatul internațional prevede că Statele părți condamnă discriminarea rasială și se angajează să urmeze, prin toate mijloacele potrivite și fără întârziere, o politică menită să elimine orice formă de discriminare rasială.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115570&lang=ro
7	Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2006)	Convenția ONU obligă statele părți să se asigure că persoanele cu dizabilități își pot exercita drepturile pe deplin, în condiții de egalitate cu toți ceilalți cetățeni.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117839&lang=ro
8	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989)	Convenția ONU obligă statele părți să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro
9	Declarația politică a ONU privind HIV/SIDA (2006)	Declarația include îngrijorări și angajamentele statelor în prevenirea HIV/SIDA și protecția persoanelor.	https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/aidsdecl.shtml

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile persoanelor cu HIV – acte naționale

	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția persoanelor cu HIV.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro
	Codul Muncii (2003)	Codul include prevederi privind accesul nediscriminatoriu la muncă.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131266&lang=ro#
	Codul Educației (2014)	Codul stabilește cadrul juridic al raporturilor privind proiectarea, organizarea, funcționarea și dezvoltarea sistemului de educație din Republica Moldova.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130514&lang=ro
	Legea 23/2007 cu privire la profilaxia infecției HIV/SIDA	Legea reglementează raporturile juridice care apar în activitatea de profilaxie și diminuare a impactului infecției HIV/SIDA, garantarea respectării drepturilor persoanelor cu HIV/SIDA prin reducerea numărului de noi cazuri de infectare, prin stoparea creșterii exponențiale a epidemiei acesteia, prin asigurarea cu asistență medicală, socială și psihologică a persoanelor cu HIV/SIDA și a membrilor familiilor lor și prin consolidarea eforturilor de prevenire și combatere a infecției în cauză.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110180&lang=ro

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile pacienților – acte internaționale

1	Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)	Document de referință spre care tind statele și conform căruia se verifică modul în care se respectă drepturile omului în diferite state ale lumii. Drepturile garantate de declarație sunt: drepturile civile, drepturile politice, drepturile economice, drepturile procedurale și drepturile sociale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115540&lang=ro
2	Convenția ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante	Convenția definește noțiunea de tortură și angajamentele statelor membre în combaterea torturii, precum și atribuțiile Comitetului ONU împotriva torturii.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115576&lang=ro
3	Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice (1966)	Pactul angajează Statele să respecte drepturile civile și politice ale persoanelor, inclusiv dreptul la viață, libertatea religioasă, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire, drepturile electorale și dreptul la un proces adecvat și un proces echitabil.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115567&lang=ro
4	Convenția europeană pentru drepturile omului (art.3, 8, 14) și protocoale la Convenție Jurisprudența CtEDO	Convenția și protocoalele sale adiționale apără drepturile și libertățile prevăzute doar de Convenție și protocoalele adiționale ce au ca titulari persoane fizice, private individual, sau diverse entități sociale, cu excepția autorităților statale.	https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Disabled_ROM.pdf https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ROM.pdf

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
5	Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (1979)	Convenția prevede angajamentele Statelor părți privind eliminarea discriminării față de femei și măsurile de protecție a acestora.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115575&lang=ro http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/
6	Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1965)	Tratatul internațional prevede că Statele părți condamnă discriminarea rasială și se angajează să urmeze, prin toate mijloacele potrivite și fără întârziere, o politică menită să elimine orice formă de discriminare rasială, să favorizeze înțelegerea între toate rasele și în acest scop.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115570&lang=ro
7	Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2006)	Convenția ONU obligă statele părți să se asigure că persoanele cu dizabilități își pot exercita drepturile pe deplin, în condiții de egalitate cu toți ceilalți cetățeni.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117839&lang=ro
8	Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (1989)	Convenția ONU obligă statele părți să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115568&lang=ro
9	Directiva Parlamentului european și a Consiliului privind aplicarea drepturilor pacienților în cadrul asistenței medicale transfrontaliere (2011)	Linii directorii privind angajamentele guvernelor privind aplicarea drepturilor pacienților.	https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0024&from=SL https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-health-policy/
10	Carta Europeană a Drepturilor Pacienților	Documentul specifică cele 14 drepturi fundamentale ale pacienților aplicabile pe continentul european.	https://webgate.ec.europa.eu/chafea_pdb/assets/files/pdb/20104304/20104304_d09-06_ro_ps.pdf

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
----	------------------------	-----------	-------

Drepturile pacienților – acte naționale

1	Constituția Republicii Moldova	Legea supremă, prevede protecția dreptului la sănătate.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#
2	Legea 121/2010 cu privire la asigurarea egalității	Legea prevede prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106454&lang=ro
3	Legea 263/2005 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului	Legea are drept scop consolidarea drepturilor fundamentale ale omului în sistemul serviciilor de sănătate, asigurarea respectării demnității și integrității pacientului și sporirea rolului participativ al persoanelor la adoptarea deciziilor de sănătate.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107308&lang=ro
4	Legea 411/1995 ocrotirii sănătății	Legea stabilește mecanismele naționale de asigurare a dreptului la sănătate.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128014&lang=ro#
5	Legea 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală	Legea prevede mecanismul de asigurare obligatorie de asistență medicală.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128122&lang=ro#

Nr	Denumirea documentului	Utilitate	Sursă
6	Legea 42/2008 privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane	Legea prevede asigurarea protecției drepturilor donatorilor și beneficiarilor de organe, țesuturi și celule umane, facilitării transplantului de organe, țesuturi și celule, contribuirii la salvarea vieții omenești sau la ameliorarea considerabilă a calității ei, precum și în scopul prevenirii comercializării părților corpului uman.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=24339&lang=ro
7	Legea 153/2008 cu privire la controlul și profilaxia tuberculozei	Legea stabilește cadrul juridic privind realizarea politicii statului în domeniul controlului și profilaxiei tuberculozei în scopul protecției sănătății cetățenilor și asigurării bunăstării sanitar-epidemiologice a populației.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110512&lang=ro#

NOTĂ: Acest produs reprezintă o culegere de acte normative și convenții internaționale în vigoare pentru perioada anului 2022. Ulterior, informațiile prescise urmează a fi actualizate individual.

Anexa IV

CHESTIONAR DE EVALUARE POST-EVENIMENT*

**Acesta este un model de chestionar. Formatorul/Formatoarea îl va adapta potrivit elementelor pe care la va include în training.*

Stimate participant/Stimată participantă, te rugăm să dedici 10 minute pentru completarea acestui chestionar care ne va ajuta să evaluăm calitatea atelierului de instruire. Chestionarul este anonim.

1. Numiți:

- trei teme importante pentru munca Dvs. discutate în cursul trainingului
- două lucruri noi aflate în cursul trainingului
- un lucru pe care îl veți face diferit începând de mâine, ca urmare a trainingului

2. Evaluați în ce măsură obiectivele trainingului au fost atinse (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 este valoarea minimă, iar 5 este valoarea maximă):*

a) M-am familiarizat/consolidat cunoștințele referitoare la noțiunile de diversitate, incluziune, minoritate, grup vulnerabil, discriminare.	1.	2	3.	4.	5.
b) M-am familiarizat/consolidat cunoștințele referitoare la cadrul legal în domeniul diversității, discriminării și incluziunii, la nivel național și internațional.	1.	2	3.	4.	5.
c) Sunt mai pregătit/ă să găsesc „unghiuri de drepturile omului” în abordarea subiectelor media care presupun persoane aparținând unor grupuri vulnerabile.	1.	2	3.	4.	5.
d) Sunt mai pregătit/ă să abordez cu tact și empatie materialele de media care presupun persoane aparținând unor grupuri vulnerabile.	1.	2	3.	4.	5.

3. Evaluați următoarele aspecte ale atelierului de instruire (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 este valoarea minimă, iar 5 este valoarea maximă):

Temele abordate	1.	2.	3.	4.	5.
Metodologia de lucru	1.	2.	3.	4.	5.
Claritatea informațiilor prezentate	1.	2.	3.	4.	5.
Utilitatea informațiilor	1.	2.	3.	4.	5.
Prestația formatorului/formatoarei	1.	2.	3.	4.	5.
Organizarea tehnică și logistică	1.	2.	3.	4.	5.

4. Conținutul atelierului de instruire a răspuns așteptărilor dvs.? (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 este valoarea minimă, iar 5 este valoarea maximă)

1. 2 3. 4. 5.

5. Ce ați face diferit dacă ați organiza un astfel de training?

6. Lăsați-ne un gând despre participarea Dvs. la acest training. Vă rugăm să menționați dacă sunteți de acord cu utilizarea textului Dvs. în materialele de raportare și vizibilitate ale Asociației Presei Independente.

ANEXA V

RESURSE PENTRU JURNALIȘTI: COMBATAREA STIGMEI ASOCIATĂ APARTENENȚEI LA UN GRUP VULNERABIL

Autor/Editor	Titlu	Sursă
Prevenirea stigmei asociate cu COVID-19		
World Health Organization (Organizația Mondială a Sănătății)	A guide to preventing and addressing social stigma associated with COVID-19	https://www.who.int/publications/m/item/a-guide-to-preventing-and-addressing-social-stigma-associated-with-covid-19
Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova	Cum combatem stigmatizarea asociată cu COVID-19. GHID pentru jurnaliști și comunicatori	https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2020/12/MSMPS_ghid_jurnalisti_stigma_COVID-1.pdf
Oficiul ONU pentru drepturile omului Moldova	Comunicarea orientată pe asigurarea respectării drepturilor omului pe timp de criză	https://moldova.un.org/ro/47605-ghid-privind-comunicarea-orientata-pe-asigurarea-respectarii-drepturilor-omului-pe-timp-de
Prevenirea stigmei asociate cu consumul de droguri		
National Institute on Drug Abuse, SUA (Institutul Național pentru Abuzul de Droguri)	Words Matter - Terms to Use and Avoid When Talking About Addiction	https://nida.nih.gov/nidamed-medical-health-professionals/health-professions-education/words-matter-terms-to-use-avoid-when-talking-about-addiction

Autor/Editor	Titlu	Sursă
National Recreation and Parks Association, SUA (Asociația Națională a Locurilor de recreere și Parcurilor)	Mental Health And Substance Use Disorder Language Guide	https://www.nrpa.org/publications-research/best-practice-resources/parks-and-recreation-a-comprehensive-response-to-the-substance-use-crisis/

Combaterea stigmei asociată cu dizabilitatea

Internews	Reporting Disabilities	https://internews.org/work/resources/reporting-disability/
National Council for Mental Wellbeing (Consiliul Național pentru Sănătate Mintală)	Use Person-First Language To Reduce Stigma	https://www.mentalhealthfirstaid.org/2022/04/use-person-first-language-to-reduce-stigma/
Center for Disease Control, USA	Communicating With and About People with Disabilities	https://www.cdc.gov/ncbddd/disabilityand-health/materials/factsheets/fs-communicating-with-people.html
AO Motivație	Etica comunicării cu persoane care au diferite tipuri de dizabilitate	https://www.motivatie.md/index.php?pag=page&id=1244&l=ro
Keystone Moldova	Comunicarea cu și despre persoanele cu dizabilități intelectuale	https://www.keystonemoldova.md/wp-content/uploads/sites/4/2020/08/Guide-for-journalists-Ro.pdf

Autor/Editor	Titlu	Sursă
Combaterea stigmei asociată cu orientarea sexuală		
Internews	Reporting on vulnerable populations LGBTQ+ people	https://internews.org/resource/guidance-reporting-vulnerable-populations-lgbtq-people/
GLAAD	Media Reference Guide	https://www.glaad.org/reference
Media, Entertainment & Arts Alliance, Australia	Guidelines for Reporting on LGBTQIA+ Issues	https://www.meaa.org/meaa-media/code-of-ethics/lgbtqia-guidelines/
Relatările jurnalistice despre copii		
UNICEF	Guidelines for journalists reporting on children	https://www.unicef.org/eca/media/ethical-guidelines
Centrul pentru Jurnalism Independent, România UNICEF în România	Ghidul de bune practici privind relatările cu și despre copii	https://cji.ro/wp-content/uploads/2020/04/3-GHID-UNICEF_DESPRE-COPII_ONLINE_131-UNIE.pdf
Public Media Alliance	Journalism and Children Tools	https://www.publicmediaalliance.org/tools/children/
Asociația Presei Independente	Abordarea în presă a violenței în bază de gen și a violenței împotriva copiilor. GHID PENTRU JURNALIȘTI	https://api.md/upload/brosuri/files/API-Ghid_AbordareaViolentei-rom.pdf
Asociația Presei Independente	Ghid de stil cu norme etice	https://www.consiliuldepresa.md/upload/ghid_final.pdf
UNICEF Moldova	Mass-media și drepturile copilului. O resursă pentru jurnaliști scrisă de jurnaliști	https://www.cnpac.md/uploaded/Publicatii/PDF/Ghiduri%20media/Mass-media_si_Drepturile_Copilului_UNICEF_2005.pdf

Autor/Editor	Titlu	Sursă
Relatarea jurnalistică despre traumă		
Dart Center for Journalism and Trauma	The Dart Center Style Guide for Trauma-Informed Journalism	https://dartcenter.org/resources/dart-center-style-guide
UNESCO	Safety of journalists covering trauma and distress 'Do no harm'	https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381200
Dart Center for Journalism and Trauma	Covering Children and Trauma. A Guide for Journalism Professionals	https://dartcenter.org/sites/default/files/covering_children_and_trauma_0.pdf
United Nations Moldova	Ghid terminologic pentru mass-media în comunicarea cu și despre grupurile vulnerabile discriminării	https://moldova.un.org/ro/45502-ghid-terminologic-pentru-mass-media-comunicarea-cu-si-despre-grupurile-vulnerabile
Proiectul NET-KARD	Ghid practic pentru profesioniștii din domeniul media în vederea prevenirii discriminării comunităților de romi	https://www.crj.ro/userfiles/editor/files/Ghid_practic_pentru_profesionistii_media.pdf